

Turbuly Lilla

Nekünk Deák kell?

● Vörös István *A halott mindig visszacsókol* című darabjának dorogi bemutatójáról

Nekünk, zalaiaknak, Deák földink, közeli ismerősünk. Látjuk a szobrát a megyei könyvtár előtt, amely a nevét viseli, van róla elnevezett középiskolánk, Söjtörön vagy Kehidán átutóztatva szemünkkel megkeressük a kúriákat, életének fontos helyszíneit. És hadd legyenek egy kicsit személyes is: a szülőfalujától tíz kilométerre nőttem fel, dolgoztam a régi vármegyeháza épületében, ahol gyakran megfordult, most pedig talán 100 méterre élek az emléktáblától, amely jelzi: itt állt valamikor a szálloda, ahol 1876. január 28-án elhunyt.

Kiegészést igencsak nélkülöző, a politikát és a politikust szitokszóvá züllesztő korunkban, amikor a jelenben nem nagyon találunk példaképet, Deákot erkölcsi tartása, feddhetetlen tisztessége és józan politikája az elsők közé teszi, akit közügyeink rendbetételére, ha lehetne, szívesen feltámasztanánk. És ezt

nemcsak mi, elfogult zalaiak gondoljuk így, Vörös István is őt tette meg kortárs szatírája főszereplőjének.

Történelmi hősöket a mába vetni nem példa nélküli ötlet, erre épül Mikszáth *Új Zrínyi-ásza* is, aki a szigetvári hőst szembesíti a XIX. század végének Magyarországaival. Vörös István darabjában egy „félszázalékos” párt keres húzónevet magának, ezért castingot hirdetnek, keresve a ma Deák Ferencét. Jönnek is az alkalmatlan jelentkezők, a nagyobb gond azonban akkor adódik, amikor alkalmasnak látszó jelölt is feltűnik a színen. Mit tudnánk kezdeni ma a deáki habitussal? Ő vajon mit szólna napjaink haszonelvű, szavazatvadász politikájához? És a többiek? Széchenyi és Kossuth? A darab őket is megidézi, vitáikkal, eltérő nézeteikkel együtt. Persze, a képviselő-séget belülről megismerő Mikszáthtól, Mó-

ricztól és író társaiktól azt is tudjuk, hogy sok a hasonlóság az akkori és a mai politikusok és pártviszonyok között. De a kiegyezés lehetősége és az ahhoz szükséges deáki személyiség sehol sem látszik. A darabbeli „félszázalékos” párt is jobban bírna egy viaszba öntött és a kirakatba kitett, védjegyként mutogatott Deákkal, mint hús-vér valójával.

A darab felkérésre született, méghozzá Dorog város önkormányzatának felkérésére, mert rendhagyó módon egy kortárs, történelmünkre tekintő, de a mának szóló előadással szerettek volna emlékezni az aradi hősökre. Ritka öröm a kortárs színház kedvelőinek egy ilyen gesztus. Ahogy az is, hogy nem akármilyen alkotókra bízta a megvalósítást. A nagyközönség előtt inkább filmrendezéseiről ismert, de színházban is kiváló munkákat jegyző Sopsits Árpád rendezte az előadást, aki legutóbbi nagysikerű filmje, *A martfői rém* főszereplőjét, Hajduk Károlyt és a filmben szintén fontos szerepet játszó Jászberényi Gábort is hozta magával. (Kis színes színészeink zaklatott életéből: Hajduk Károly a hat óra körül befejeződő előadás tapsrendjében már nem tudott kijönni meghajolni, mert hétre a Vígszínházban kellett lennie, ahol a frissen

bemutatott *Hamlet*ben játssza a Színészkirályt. Reméljük, nem volt traffipax a közelben, míg Dorogról a Szent István körúti teátrumig elért.)

A rendezés a darab groteszk vonásait erősíti fel: részben a színészek elrajzolt, karikírozott játékmódjával, részben azzal, hogy időnként valamennyien színpadra vonulnak és dalra fakadnak. Persze, ne gondoljunk harmonikus dallamokra és kiérlelt kórushangzásra, inkább a brechti songok karcos, elidegenítő világára. (A zenei rész Hartl Bence munkája.) A választék a mozgalmi daloktól az alkalmi, szituációhoz illő csasztuskákig terjed. Ugyancsak határos rendezői megoldás a történeteket mimikával, az óramutató percegésével kommentáló „beszélő óra” (Zalai Tamás áll helyt – szó szerint is – a szerepben), örök elkésetttségünk szimbóluma.

A casting ötlete a darab szerint az agilis, a szalakat a háttérből mozgó pártaktivistától ered, akit Gáspár Kata játszik, lendületesen, a szerepet kissé túlkarikírozva. Hajduk Károly egy olyan pártelnököt jelenít meg visszafogott eleganciával, akire rá is fér ez az agilis támogatás, ahogy a Jászberényi Gábor által alakított, tágra nyílt szemű, ám kevésbé nyílt

értelmű pártfiúra is. Külön ki kell emelni Takács Géza alakítását, aki Deák jelenkori megtestesülését játssza. Természetes játékmódja – a szerepnek megfelelően – jó kontrasztot ad a többiek groteszk felé hajló játéktílusához. A takarítónőt és az egyik castingolót is megjelenítő Molnár Mariann abban a jelenetben nagyon jó, amikor verset mondva a költészet-től egyszer csak szárnyakat kap, és elharapott, dörmögő beszéde tisztán szárnyalni kezd. Schmied Zoltán portásként és megidézett szellemként is korrekt alakítást nyújt.

A díszlet egyszerű, de jelentéses: az irodát idéző falon felül, körben az aradi tizenhármak

képsora. Alattuk, a térben elszórva, fehér oszlopokon a rendszerváltás óta eltelt időszak ismert politikusainak fotói: miniszterelnökök, házelnökök, miniszterek és pártvezérek. A végén az oszlopok eldőlnék, de az aradi tizenhármak képsora a helyén marad.

Jelenleg úgy néz ki, egyszeri esemény szemtanúi lehettünk, pedig jó lenne, ha az alkalmi társulat játszhatná még az előadást, és az kiforrhatná magát. Deák Ferenc talán jót mosolyogna megidézett saját magán, de az is lehet, hogy 2017-ben körülnézve nem lenne olyan nagy kedve feltámadni.

